

SpiNeT

Postbus 48, 6590 AA Gennep
secretariaat-cssp@missie-geest.nl
www.missie-geest.nl
IBAN NL72RABO0116166444
BIC RABONL2U

SPIRITIJS NEDERLANDS TIJDSCHRIFT

Jaargang 77 no. 5

september - oktober 2022

Nieuws vanuit de community Handel

Terwijl ik nadenk over wat onze community in Handel voor nieuws te melden heeft, is het ruim 30 graden op mijn kamer. Niet echt een temperatuur om daarover serieus na te denken. Het is zelfs zo warm dat aanstaande zondag de jaarlijkse bedevaart van de zonnebloem naar Kevelaar afgelast is. De Onze Lieve Vrouwe Broeders van de parochie Gemert-Bakel, waarvan ik sinds ruim een jaar de geestelijke bedienaar ben, organiseren ieder jaar op deze Mariadag deze bedevaart. Jammer want deze bedevaart is ook de twee voorafgaande jaren al geannuleerd vanwege de coronapandemie.

In het begin van dit jaar heeft onze community, in de lijn van ons kapittel, een eilanddag gehouden. Wij begonnen die dag met een gebed tot de Heilige Geest voor het welslagen van deze voor de community belangrijke gebeurtenis. Het eerste deel van deze eilanddag werd besteed aan ons persoonlijk welbevinden. Voel jij je thuis in onze community? Hoe verloopt de communicatie naar elkaar toe? Zijn er zaken waaraan jij je ergert, of die de opbouw van onze gemeenschap in de weg staan?

Het was een eerlijk en openhartig gesprek, waarin we elkaar hebben durven bevragen en enkele verhelderende aandachtspunten naar voren kwamen voor ons gemeenschapsleven, zoals: samen recreëren, samen bidden, samen eten. Ook zaken als inkoop, koken, huishouden en huisvesting kwamen aan de orde. Ten slotte hebben we een poging gewaagd om een concept 'jaarplan 2022' op te stellen voor onze community. Nu nog de mooie woorden in daden omzetten en dat blijkt nog een grote klus. De dag evaluerend waren wij er wel alle vijf van overtuigd dat het een goede en vruchtbare dag is geweest, die voor herhaling vatbaar is in het najaar.

In Maart nam Julius Kiyaga uit Oeganda bij ons zijn intrek als zesde lid van onze community.

Het is de bedoeling dat hij tijdens zijn verblijf hier de Nederlandse taal verder ontwikkelt en kennismaakt met het parochiepastoraat. Daar heeft hij een flinke kluif aan. Hij wordt daarbij geholpen door leraar Hans Goossens, die eerder ook andere medebroeders geholpen heeft. Verder volgt hij taallessen op het ROC in Helmond en in het talencafé in Gemert. Sinds enige tijd gaat Julius ook voor in de dagelijkse eucharistieviering in de kerk van Handel. We weten allemaal wel uit eigen ervaring dat taalstudie en

inburgering een taai proces is waar je doorheen moet om te kunnen werken in een parochie en daarin ook gelukkig kunt zijn. Julius doet zijn best en maakt langzaam vorderingen. Een maal in de maand gaat hij een zondag voor in de Oegandese gemeenschap in Amsterdam.

Een bijzonder initiatief was dat van Cándido, namelijk het organiseren van een lichtprocessie in het processiepark in Handel met als titel 'Hand in hand met de Oekraïners'. Hij heeft dit initiatief voorgelegd aan de pastoraatsgroep van de parochie, en vervolgens de Onze Lieve Vrouwebroeders, Amnesty International en onze eigen community betrokken bij de organisatie. Op zaterdagavond kwamen er zo'n 125 mensen naar Handel, waaronder ruim de helft vluchtelingen uit de Oekraïne. Sindsdien wappert in alle 7 kerkdorpen van de parochie de vlag van Oekraïne als teken van solidariteit. Na de viering was er een gezellige bijeenkomst met voor oud en jong koffie, thee en limonade. De collecte bracht een mooi bedrag op, bestemd voor de kinderen die onderdak hebben in het klooster van de zusters van het Kostbaar Bloed. Het initiatief haalde met een grote foto de voorpagina van het Eindhovens Dagblad 'Handel bidt in processiepark voor Oekraïne'.

Vanaf begin mei bezochten veel mensen de Mariakapel. 'In de harten van vele mensen heeft Maria een grote plaats. Zij brengt als hemelse moeder God dichtbij en als zorgende moeder ontvangt zij al onze gebeden en intenties'. Jaarlijks ontvangt Handel een 30-tal georganiseerde bedevaarten, o.a.: Valkenswaard, Gemert, KBO, enz. Daarnaast komen er ook vele pelgrims per auto, fiets of te voet, die op eigen houtje de Mariakapel en het processiepark bezoeken om er - in deze onzekere tijd - rust en troost te vinden. Het intentieboek is daarvan een stille getuige.

Vanuit de parochie Veghel en omliggende kerkdorpen, waar Charles als pastor werkt, kwam een groep vormelingen samen met ouders, opa's en oma's te voet naar Handel. Op zondagmorgen 22 mei om 5 uur startten 18 vormelingen vanaf de kerk in Erp hun bedevaart, samen met 5 leden van de jongerengroep M25 (naar Mattheüs 25). Bij de eerste stop ontving iedereen de pelgrimszegen. Waarna de groep in tweeën verdeeld werd. De ouders en grootouders namen een andere route. De sfeer was goed, er werd gediscussieerd, gelachen en zelfs gedanst.

In Handel wachtten al meerdere mensen uit de parochie in de kerk om samen met de jongeren de eucharistie te vieren, die het thema had 'Een oplaatplek'. En natuurlijk was er na de viering een versnapering bij hotel Handelia.

De bedevaart werd door de vormelingen en de ouders erg gewaardeerd, die aangaven dat de bedevaart jaarlijks herhaald zou moeten worden. Een vormeling vroeg of ze dan ook weer mee zou mogen wandelen. Leuk want daar doe je het voor.

In de maand mei reisde Cándido naar Rome om daar de heiligverklaring van Pater Titus Brandsma bij te wonen. Het was voor hem een indrukwekkende ervaring en ook een goede gelegenheid om de medebroeders van het Generaalat te ontmoeten.

Bezoekers:

Regelmatig ontvangen we bezoekers. Kennissen uit Heerenveen, landgenoten en medebroeders die elders in Europa verblijven, familieleden, leden van de Eindhovense Studentenkapel en Medestanders. Het aardige is wel dat enkele bezoekers erg handig zijn en bereid zijn ons helpen met het in orde maken van Wifi, het aansluiten van TV, het aanleggen van snoeren en stopcontacten, of een kast of bureau in elkaar zetten. En daar zijn we maar wat blij mee.

In de vakantieperiode ontvingen we een groep van 6 Oegandese priesterstudenten die op uitnodiging van het bisdom Den Bosch enkele weken in het bisdom verbleven met de bedoeling in de toekomst priesters te werven om hier te komen werken. Charles zit, als nieuwe missiesecretaris van het bisdom, in het begeleidingsteam. Hij bezocht met hen die dag o.a. kerkelijk Eindhoven en zelfs het PSV-stadium en onze gemeenschap in Handel. We vierden samen de eucharistie in de Maria Kapel, dronken daarna een biertje, waarna zij zich te goed deden aan heerlijke Afrikaanse maaltijd, bereid door Marie Therese, een Congolese vrouw uit onze parochie. Callistus bezocht later in de maand met hen Dokkum, de bedevaartplaats van de H. Bonifatius.

Tot een volgende keer!

Martin van Moorsel

=====

Jarigen in september

6 Leo Gottenbos

16 Zr. Miep Leek

17 Ko Gradussen

19 Judith Wilmer

Jarigen in oktober

1 Jan Braspenning

4 Bert van Tol

19 Zr. Gertrudis Janssen

3 Iede de Lange

15 Eugene Awayevu

26 Piet Rutten

27 François Numbi

Het uitstapje van Gennep op een Maashopper

Het begon in de morgen van 16 augustus in het Norbertus rolstoelbusje.

We werden via allerlei kleine weggetjes door onze chauffeur Chris naar de opstapplaats in Arcen gebracht. Weggetjes waar velen nog nooit waren geweest in de Maasduinen. Onderweg hebben we in de Wellschehut in Well koffie gedronken en in Arcen stapten we aan boord en voeren tot het pontje van Steyl waar de boot omkeerde en weer terugvoer naar het punt van vertrek in Arcen.

Ondertussen genoten we van een drankje en later van een lichte lunch. Het was warm en de crew was zo aardig om voor wie dat wilde wat frisse lucht te geven door een airco aan te zetten. De boot stopte hier en daar om mensen aan boord te laten of weer aan wal te laten stappen. Het was niet druk op de Maas en we genoten van het uitzicht. Er werd hier en daar gezwommen aan de kant

en anderen lagen heerlijk te zonnen op de oever.

Iedereen genoot op zijn of haar manier en het was jammer dat we in Arcen weer aan wal moesten gaan om in het busje te stappen dat ons naar huis bracht in Gennep. We waren met 7 man en ieder was heel tevreden en we bedankten de chauffeur voor de leuke tocht door Limburg en Maria Bardoel die als begeleider van de groep met ons mee was. Het is zeker voor herhaling aan te raden!

Kees Bruin

Een 75-jarig jubileum

Inleiding

Op zaterdag 30 april 2022 vierden de Broeders van St.-Joseph in Kenia hun 75-jarig bestaan.¹ Als zodanig is dat geen aanleiding om er in Spinet aandacht aan te besteden. Want wat hebben de Broeders van St.-Joseph in Kenia met de Spiritijnen te maken? Toch is er voldoende reden om er bij stil te staan. Pater Michael Witte CSSp stichtte deze congregatie in 1945 in het vicariaat (nu aartsbisdom) Nyeri. Hij was toen gedelegeerd vicaris van het vicariaat Nyeri.

Dit was de tweede keer dat Witte probeerde een broedercongregatie te stichten. Op het eind van de jaren twintig van de vorige eeuw richtte hij een broedercongregatie op in Kabaa, Kenia. Kabaa was in die tijd het onderwijscentrum van het vicariaat Zanzibar met een basisschool, kweekschool (pedagogische academie), middelbare school en een beginnend seminarie. De officiële naam van de congregatie luidde: de Inlandse Broederonderwijzers Congregatie St.-Johannes de Evangelist van Kabaa. Het doel ervan was onderwijs te bieden aan de Afrikanen. Maar de congregatie kwam niet echt van de grond en mislukte.

De stichting van de Broeders van St.-Joseph

Door de repercussies van de Tweede Wereldoorlog in Oost-Afrika keerde Witte onverwachts weer terug in Kenia dat hij eind 1937 in gedesillusioneerde gemoedstoestand verlaten had. Tijdens de oorlog werden in 1941 vijf Nederlandse Spiritijnse paters en een broeder door Mgr. B. Hilhorst CSSp, apostolisch vicaris van het vicariaat Bagamoyo in Tanzania, aangewezen om de apostolische prefectuur van Meru in Kenia over te nemen van de Italiaanse Consolata paters. Ierse Spiritijnen namen het vicariaat Nyeri over. De Consolata paters waren staatsburgers van Italië dat toen het in 1940 de zijde van Duitsland koos met de geallieerden in oorlog kwam. Zij werden overgebracht naar Zuid-Afrika waar zij geïnterneerd werden.²

In 1944 konden de Italiaanse Consolata paters weer terugkeren naar Kenia en hun missieposten bemannen. De Ierse Spiritijnen vertrokken uit Nyeri en de Nederlandse Spiritijnen uit Meru. De Consolata paters hadden echter geen toestemming om in hun eigen naam gezag uit te oefenen en de missie te vertegenwoordigen bij de koloniale overheid. Witte werd toen door de regent van de Apostolische Delegatie, John McCarthy CSSp, de latere apostolisch vicaris van het vicariaat Zanzibar, benoemd als gedelegeerd vicaris van het vicariaat Nyeri en Leo Peeters CSSp in diezelfde functie voor de prefectuur van Meru. Het was in deze tijd dat een catechist van de missie van St. Peter Claver in Nairobi, Stephan Wambogo, de wens te kennen gaf broeder te willen worden. De Ierse spiritijnen brachten hem in contact met Witte, omdat zij wisten dat er in het vicariaat Bagamoyo waar Witte werkte, een broedercongregatie was, De Dienaren van de Heer (Servi Domini).

¹ <https://www.aciafrica.org/news/5774/75-years-of-brothers-of-st-joseph-in-kenya-occasion-to-look-back-at-beginnings-nuncio> (3.5.2022).

² Voor een uitgebreid relaas van de stichting van de Broeders van St.-Joseph zie: "Michael Witte CSSp. Stichter van de Broeders van St.-Joseph," in A. de Jong, 'Grossier in missiepersoneel'. Missiehistorische essays en lezingen over Afrika en Nederland, Nijmegen 2019, 102-109.

Witte had een paar keer een gesprek met hem en nodigde hem uit voor een kort verblijf bij hem in Nyeri om te zien wat voor vlees hij in de kuip had. In plaats van hem door te verwijzen naar het vicariaat Bagamoyo besloot hij om zelf met een broedercongregatie te beginnen. Het kan ook zijn dat de Ierse Spiritijnen Wambogo naar Witte verwezen omdat hij van oorsprong uit het vicariaat Nyeri kwam waar Witte intussen gedelegeerd vicaris was geworden. De Bagamoyo connectie speelt in dit geval dan geen enkele rol.

Op 14 juni 1945 stuurde Witte een rondzendbrief naar alle missiestaties van het vicariaat Nyeri die op de eerst volgende zondag van de preekstoel voorgelezen en uitgelegd moest worden.³ “Ofschoon een begin op de weg om inheemse broeders op te leiden in het verleden een mislukking is geweest,” schreef hij, “toch zijn de woorden van paus Pius XI in de [encycliek] *Rerum Ecclesiae* [van 28 februari 1926] nog steeds van kracht. Dat de ordinarii er in hoge mate voor moeten zorgen om in hun missiegebieden nieuwe inlandse congregaties voor beide geslachten op te richten. Deze zullen te zijner tijd de beste hulp worden voor de inlandse clerus.” In het verleden waren er fouten gemaakt, maar deze konden in de toekomst vermeden worden. De grote fout was volgens Witte dat inlandse congregaties afhankelijk

waren van Europese oversten en financiën. Dit zou niet langer het geval moeten zijn wanneer ze voldoende ontwikkeld waren. Anders zouden inlandse zusters en broeders onbetaalde dienaressen en dienaars van de Europese missionarissen worden. De lokale bisschop was de enige overste van wie ze afhankelijk moesten zijn. Elke jongeman met voldoende bekwaamheid, goed karakter en degelijke godsvrucht die een roeping voelde om broeder te worden werd uitgenodigd om naar Nyeri te komen waar ze gehuisvest zouden worden in het grootseminarie onder leiding van pater Umberto Bessone. Het doel van deze congregatie was in de woorden van Witte “dat iedereen een catechist zal zijn en daarnaast volgens zijn talenten en begaafdheden ieder een bruikbaar ambacht onderwezen zal worden in de ateliers. Tegelijkertijd zal scholing niet verwaarloosd worden om tenminste een solide basis van enige jaren basisschool te voltooien”. Witte eindigde zijn rondzendbrief met de hoop uit te spreken dat tenminste 6 of 8 kandidaten zich zouden melden zodat een begin verzekerd zou zijn. Met Gods bijstand en zegen zou het een succes worden.

Nadere uitleg van de brief

Deze brief van Witte wordt door de Broeders van St.-Joseph beschouwd als de oprichtingsoorkonde van hun congregatie. Het is duidelijk bij het lezen van deze brief dat het de bedoeling van Witte was om een diocesane congregatie op te richten die onder het gezag van de lokale bisschop stond en die behulpzaam was bij het bevorderen van de verkondiging van het Woord Gods door inheemse priesters in missiestaties. In de context van zijn tijd zag Witte de broeders de lokale kerk dienen in de hoedanigheid van catechist, vakbekwame ambachtsman en handwerksman met een ondergrond van enige jaren basisschool. Dat is de reden waarom de toetredingseisen van de congregatie zeer laag waren en waarom de functies van de broeders bescheiden en eenvoudig waren.

³ “Letter of Fr. M. Witte, CSSp, to all the missions of the Apostolic Vicariate Nyeri,” in: A. de Jong, *Father Michael Witte of Kabaa High School. Missionary and Educationalist. A Study in Mission Strategy*, Nairobi 2011, 235-236.

Maar hij waarschuwde ervoor dat de broeders nooit de slaafjes mochten worden van de paters en inheemse priesters. Voor hem was de roeping tot broeder geen tweederangs roeping, maar een eigenstandige roeping naast die tot het priesterschap. Bovendien insisterde hij erop dat de broeders een ambacht zouden leren om zelfstandig en financieel onafhankelijk te zijn in de toekomst. Het is noodzakelijk hier te vermelden dat de tijd waarin Witte zijn visie van een broedercongregatie formuleerde een periode was waarin Kenia nog steeds onder het koloniale juk gebukt ging en waarin basisscholen in opkomst waren en voortgezet onderwijs nauwelijks ontwikkeld was.

Het begin van de congregatie

De reactie op de oproep in de brief om zich aan te melden als kandidaat was alleszins bevredigend. Jongemannen uit de missies van Ichagaki, Kabarú en Kitito melden zich om broeder te worden. Het aantal kandidaten was groot genoeg om een postulaat te openen. De eerste postulanten begonnen hun noviciaat op het feest van St.-Joseph, 19 maart 1947, toen Witte nog steeds gedelegeerd vicaris van Nyeri was. De novicenmeester was de Consolata pater Vergine Fausto. De broeders beschouwen deze gebeurtenis als de officiële stichtingsdatum van hun congregatie en niet 14 juni 1945 de dag waarop Witte zijn rondzendbrief dateerde.

In juni 1947 werd de Consolata pater Carlo Cavallera benoemd tot apostolisch vicaris van Nyeri. Witte vertrok in oktober van dat jaar om vakantie te nemen in Nederland en vertrouwde de nog in de kinderschoenen staande congregatie toe aan de Consolata paters.

Het 75-jarig jubileum

Op de dag waarop het jubileum gevierd werd, celebreerde de nuntius van Kenia en Zuid-Soedan de Nederlandse aartsbisschop Hubertus van Megen de mis voor de broeders en genodigden en preekte. In zijn homilie zei de nuntius dat een 75-jarig jubileum een goede gelegenheid verschaft om terug te kijken op het nederig begin van de congregatie en de richting die zij is ingeslagen.

De congregatie begon met broeder Stephan Wambogo en pater Michael Witte als “juridisch stichter.” Zij begon op “een verborgen manier.” “Pater Witte, geïnspireerd door de Heilige Geest, oordeelde dat het moment gekomen was om hun congregatie van broeders te stichten en hij begreep beter dan anderen van zijn tijd dat een nieuwe congregatie niet besmet zou moeten worden door koloniale gedachten.” “Witte,” zo verklaarde Van Megen, “was ervan overtuigd dat een nieuwe congregatie van broeders een zelfstandig bestaan zou moeten hebben en niet afhankelijk zou moeten zijn van of in dienst zou moeten staan van een Europese missionaire congregatie.” “De missionarissen,” zo vervolgde de nuntius, “die betrokken zullen zijn bij de congregatie, zullen ten dienste moeten staan van deze nieuwe broedercongregatie en dan haar onmiddellijk alleen moeten laten wanneer de congregatie op haar eigen benen kan staan.” Hij stelde dat pater Witte “profetisch” was en dat hij in zekere zin een echte priester van de Heilige Geest was. “Missionarissen,” voegde hij eraan toe, “zouden ten dienste moeten staan van de congregatie van broeders en niet de broeders ten dienste van de missionarissen.” Daarna vergeleek hij het leven van de broeders met dat van de Heilige Familie en zag in hun eenvoud van leven hun nabijheid met het leven van Jezus.

“Het gaat niet om studies. Het gaat niet om in de belangstelling te staan. Het gaat veeleer om te werken in de stilte van het huis, kinderen onderricht te geven onder een boom of te werken op het veld.” Daarbij onderlijnde hij het monastieke adagium van *ora et labora*. Ten slotte eindigde Van Megen zijn preek met de smeebede: “Op deze dag van uw jubileum, mag uw congregatie groeien in heiligheid en mag ieder van u door het werk van de congregatie en door de steun van de broeders rond u steeds dichterbij Jezus Christus, onze en uw Meester, toegroeien.”

Ook de algemeen overste van de Broeders van St.-Joseph, broeder Titus Walela, sprak op dit jubileum. “Het bereiken van het 75-jarig bestaan van de congregatie is werkelijk een mijlpaal die oproept tot celebratie.” (...) Het geeft “de gelegenheid om God te loven, om de mislukkingen van het verleden en de teleurstellingen achter ons te laten en naar de toekomst te kijken voor een vruchtbaarder leven. Onze viering van vandaag is er om de boodschap van Gods liefde levend te houden en wat hij voor ons als congregatie gedaan heeft. Wanneer we een verplichting van 75 jaar tot een bepaalde levensstijl beschouwen, is dat een zeldzame mijlpaal, als het ooit bereikt wordt. We danken God dat op de voorspraak van St.-Joseph en onze dierbare moeder Maria, wij het hebben gemaakt met zijn steun.”⁴

Enkele slotopmerkingen

Van begin af aan hebben inlandse broedercongregaties het in Afrika zeer moeilijk gehad om te overleven. Het broederideaal spreekt de Afrikaanse jeugd niet echt aan. Dit in tegenstelling met de roeping tot het priesterschap. Het is hier niet de plaats om de redenen hiervan te bespreken. Zo hebben de Servi Domini die door Mgr. B. Hilhorst in het vicariaat Bagamoyo opgericht werden, het niet overleefd. De Broeders van St.-Joseph hebben het in de beginperiode van hun bestaan zeer moeilijk gehad, toen zij nog onder het

bestuur van de Consolata paters stonden. Maar onder de eerste Afrikaanse bisschop van Nyeri, Mgr. C. Gatimu, verwierven zij een grotere zelfstandigheid en werd de eerste broeder algemeen overste van de congregatie. Sindsdien is het aantal leden langzaam maar zeker gestegen. De Broeders van St.-Joseph zijn de oudste inlandse broedercongregatie in Kenia. Er is nog een andere inlandse broedercongregatie met de naam Brothers of St. Peter's Claver. Zij is in 1953 opgericht door aartsbisschop J. McCarthy CSSp van Nairobi.⁵

De Broeders van St.-Joseph hebben een grote verering voor hun stichter pater Witte. Zij betreuren het ten zeerste dat hij in 1947 vertrok en zich niet meer met de congregatie

⁴ Voor de citaten in deze paragraaf zie: <https://www.aciafrica.org/news/5774/75-years-of-brothers-of-st-joseph-in-kenya-occasion-to-look-back-at-beginnings-nuncio> (3.5.2022).

⁵ *The Kenya Catholic Directory 2006*, Nairobi 2006, 794.

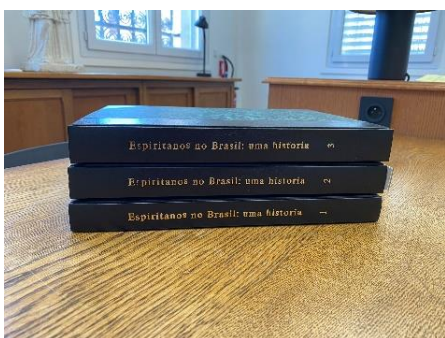
bemoeid heeft. Want met de richtlijnen die Witte in zijn rondzendbrief gegeven had, namen de Consolata paters het niet zo nauw.

De oprichting van de Broeders van St.-Joseph door Witte is niet een plan geweest waarover hij lang nagedacht heeft en na veel wikken en wegen tot uitvoer heeft gebracht. Het is hem als het ware overkomen. Hij moest iets doen met die jongeman die broeder wilde worden en schreef de rondzendbrief om te kijken of er meerdere jongemannen waren die ook wel iets voelden voor dat ideaal. Het sloeg, waarschijnlijk tot zijn eigen verbazing, aan. Regels of een constitutie heeft hij nooit opgesteld. Daarvoor was waarschijnlijk de tijd te kort dat hij gedelegeerd vicaris was van het vicariaat Nyeri.

Dat de stichting van deze broedercongregatie niet een voorop gezet plan van Witte was, maak ik ook op uit het feit dat er noch in zijn brieven en artikeltjes, noch in zijn dagboek enige verwijzing naar dit gebeuren te vinden is. Dat is toch zeer opmerkelijk voor een man die graag de publiciteit zocht voor zijn missionaire projecten en zijn doen en laten meestal nauwkeurig bijhield in zijn dagboek. Waarschijnlijk vond hij het niet belangrijk genoeg om er vermelding van te maken in de gedachte dat de congregatie het toch weer niet zou halen.

Albert de Jong CSSp

=====

Espiritanos no BRASIL uma história door Pater Toon Gruyters

Enkele jaren heeft Toon gewerkt aan de geschiedenis van de Spiritijnen in Brazilië. Het was steeds opnieuw feiten tussenvoegen en herschrijven. Ja schrijven, Toon heeft de hele geschiedenis, ca 1400 blz. met de balpen geschreven. Na gereedkomen van alle stukken moest alles weer worden overgetypt en op de pc worden opgeslagen.

Uitprinten en inbinden, dit inbinden heeft Bert van Tol gedaan. Het zijn drie prachtige boeken geworden. In zijn laatste levensdagen heeft Toon aan mij en Ellen gevraagd om deze boeken te bezorgen in het centrale archief van de Spiritijnen in Parijs en in het archief van de stad Tefé in Brazilië.

Op 29 juni jl. zijn wij samen met Jules Habets naar Parijs vertrokken om ze daar in het centrale archief aan te bieden aan pater Coulon. Hier waren ze erg verheugd met de door Toon geschreven boeken over de geschiedenis van Brazilië. Over de geschiedenis was tot nu toe weinig of niets in het archief te vinden. Hopelijk kunnen we de andere drie boeken volgend jaar naar Brazilië brengen.

V.l.n.r. : Jules Habets, pater Coulon en Leo Gruyters

Beste Gerry,
 We hopen, dat je nu
 met je pensioen,
 nog wáár kan maken
 wat je al zo lang
 had willen doen.

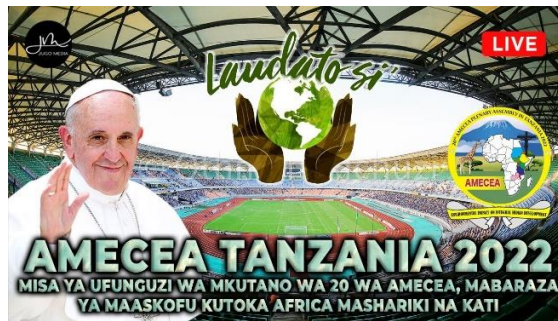

Gennep
 04
 08
 2022

Laudato si' leidraad tijdens AMECEA bijeenkomst

Van 10 tot 18 juli 2022 vond de AMECEA⁶ Plenaire Vergadering plaats in het Julius Nyerere International Convention Centre in Dar es Salaam, Tanzania. Uit negen AMECEA-landen, waaronder Eritrea, Ethiopië, Kenia, Malawi, Zuid-Soedan, Soedan, Tanzania, Oeganda en Zambia waren in totaal 124 kardinalen en bisschoppen, aanwezig. Daarnaast waren er uit de verschillende landen honderden afgevaardigden van congregaties, vrouwenbeweging, leken beweging en NGO's die zich inzetten voor behoud van de schepping.

Deze grote bijeenkomst heeft als thema 'De impact van het milieu op de integrale menselijke ontwikkeling'. Samen met internationale deskundigen op het gebied van milieu vraagstukken hebben ze gediscussieerd over een strategie om de encycliek Laudato Si' van paus Franciscus (2015) nog meer in praktijk te brengen.

Tijdens de opening eucharistieviering riep kardinaal Tagli (Filipino, pro-prefect van de congregatie voor evangelisatie) om na te denken over de zorg voor het milieu in de eigen regio. Hij drong er op aan om de oorzaken van klimaatverandering te onderzoeken in plaats van enkel stil te staan bij de gevolgen van de aantasting van het milieu. 'Het is niet voldoende om alleen naar de gevolgen van de klimaatverandering te kijken. Dan stellen we alleen maar cosmetische oplossingen voor die niets zullen veranderen', aldus kardinaal Tagli.

Ondanks de uitgebreide oproep van de paus in de encycliek Laudato Si' in 2015 om ons gemeenschappelijke huis en de aarde te beschermen, is er in Oost Afrika nog steeds sprake van grootschalige ontbossing. Het waterpeil wordt steeds lager en mensen in veel delen van Oost Afrika hebben geen toegang tot water van goede kwaliteit. Ook de kwaliteit van de bodem wordt steeds slechter en de lucht steeds vuiler.

In toespraken, die via tv en YouTube waren te volgen, wordt door meerdere sprekers opgemerkt dat de kerk een nog grotere rol moet spelen in de zorg voor het milieu. Een afgevaardigde uit het Tanzaniaanse bisdom Mbeya zei heel stellig: "Wij moeten voorop lopen

⁶ AMECEA betekent Association of Member Episcopal Conferences in Eastern Africa (Vereniging van Bisschoppelijke Conferenties in Oost-Afrika)

om anderen te onderwijzen, hen te informeren en te adviseren om samen actie te ondernemen. Als kerk moeten wij het goede voorbeeld geven bij de zorg voor ons gemeenschappelijk huis".

Op de tweede dag van de vergadering (na afloop van het meerdaagse offerfeest Eid al-Adha) van de moslims spreekt de (eerste vrouwelijke!) president van Tanzania mama Samia Suluhu Hassan de vergadering toe. Zij haalt quotes uit het Bijbel boek Genesis en de Koran aan en zegt 'Onze tradities komen samen in de oproep in zowel de bijbel als ook de koran om samen zorg te dragen en ons in te zetten voor onze omgeving'. Ze beëindigt haar inspirerende toespraak met de opmerking 'We willen graag jullie aanbevelingen ontvangen om ze te integreren in ons politieke beleid'.

Er is behoefte aan meer zorg voor het milieu nu de menselijke activiteiten toenemen. De wereldbevolking blijft groeien en daarmee neemt de ecologische voetafdruk op land toe. De gevolgen zijn zichtbaar legt de volgende spreker, de Ugandese Mrs. Rachel Kyozira, uit.

Ze geeft voorbeelden uit haar werk voor CRS⁷. 'Tegenwoordig kloppen de namen voor de seizoenen niet meer met de realiteit. We noemen de maanden februari en maart nog steeds het regen seizoen maar het regent niet. Juli noemen we de oogstmaand maar we oogsten maar zelden in die periode. De veranderingen zijn zichtbaar: de ijskap op de top van de Kilimanjaro, hoogste berg van Afrika, is aan het smelten. Ethiopië wordt geteisterd door een jarenlange droogte, twee jaar geleden waren er overstromingen in Zuid Sudan. In steden is veel smog. En steeds meer malaria muggen zijn resistent tegen medicijnen' zegt mrs. Kyoziira.

Na afloop van de AMECEA bijeenkomst kwam bisschop Kimaryo CSSp van Same enthousiast thuis. Hij was als bestuurslid van de Tanzaniaanse bisschoppen conferentie het afgelopen jaar zeer betrokken bij de voorbereiding van deze grote AMECEA vergadering. Verschillende mensen heeft hij tijdens de vergadering geïntroduceerd. Aan tafel in Same krijgen we uitgebreid de verhalen te horen over de bijeenkomst. Hij besluit zijn feedback over de vergadering met te zeggen 'Het is een inspirerende bijeenkomst geweest. Nu is het zaak dat we aan het werk gaan om klimaatverandering ook hier in Same vanuit de kerken serieus op de agenda te zetten, zowel in parochies als ook in de kleine basisgemeenschappen!'

*Marielle Beusmans
Same, 15 augustus 2022*

⁷ CRS betekent Catholic Relief Services (Caritas International)

Een missionaris uit vele

*Over missionarissen wordt heden ten dage weinig gepubliceerd, vooral door buitenstaanders. Zo nu en dan is daar een uitzondering op. Gerry van der List, redacteur geestelijk leven van EW (voorheen Elsevier) heeft onlangs een boek gepubliceerd met de titel: **Roomsen dat zijn wij**. Priesters in Nederland, Amsterdam 2022. Het boek gaat over de katholieke kerk en geeft een beeld van hoe de kerk er bij staat na decennia van ontkerkelijking, misbruikschandalen en kerksluitingen. Hij doet dat op een originele manier vanuit het perspectief van de diversiteit aan priesters die de kerk rijk is. Zo komen opeenvolgend aan bod: de rector, de wijdeling, de missionaris, de bisschop, de kapelaan, de pastoor, de curieprelaat, de pater, de vicaris, de laatgeroepene, de mediapriester, de dwarsligger en de afhaker. Met zo'n grote en diverse beroepsgroep aan het woord wordt de hedendaagse situatie van de kerk in Nederland belicht. Zoals gezegd komt ook de missionaris aan bod. De eerste de beste missionaris die Van der List aan het woord laat is de Spiritijn Frans Timmermans. Het is denk ik de moeite waard dat de lezers van Spinet dit verslag van de visie van onze medebroeder over het missionaris-zijn ook kunnen lezen. Het hierna volgende segment is genomen uit het bovenstaande boek, p. 36-39.*

Albert de Jong cssp

Er is geen beroep dat minder bij de moderne tijdgeest lijkt te passen dan dat van missionaris. Het onbaatzuchtige, godvruchtige, celibataire leven in dienst van de armen bevredigt immers geenszins het verlangen naar comfort, welstand en genot dat tegenwoordig zo dominant is. Verwondering wekt het daarom niet dat Nederlandse missionarissen aan het uitsterven zijn. In een zorgcomplex in Gennep beleeft een aantal van hen een relatief onbezorgde oude dag. Het zijn paters van de Congregatie van de H. Geest, een in 1703 op pinksterzondag in Parijs opgerichte missionaire organisatie.

Frans Timmermans, die sinds 2007 in Gennep verblijft, behoort tot deze Spiritijnen, zoals de leden van de congregatie worden genoemd. Zijn loopbaan als geestelijke liep van Afrika naar de stad waaruit zijn overbuurman, met een Feyenoord-vaantje op de deur, komt. ‘

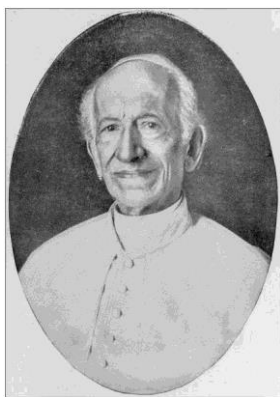
Niet dat er veel verschil was,’ vertelt hij lachend. ‘In mijn parochie in Rotterdam zag je ook vooral zwarten, zo nu en dan kwam er een blanke voorbij.’ Hij behoort nog tot de oudere generatie missionarissen die met weinig voorbereiding in een vreemd land in het diepe werden gegooid. ‘Ik werd naar de Centraal-Afrikaanse Republiek gestuurd. Ik moest op de kaart opzoeken waar dat lag. Door een rebellie die zich plunderend en verwoestend uitstreckte over het hele land, werd het daar helaas één grote puinhoop. Ik heb tegen mijn neef gezegd: hoe kan het dat er vanuit Nederland niet één woord van protest heeft geklonken.

Die neef, en naamgenoot, is de PvdA-politicus met wie de pater op internet wel eens wordt verward. ‘Dan krijg ik via Facebook uitnodigingen om vriend te worden, maar die zijn eigenlijk voor hem bedoeld.’ Facebook, jawel. Timmermans kwijnt allerm minst weg in zijn comfortabele flatje vol Afrikaanse kunst. Hij is actief op internet, houdt zich bezig met bijbelstudie en volgt de moderne Nederlandse literatuur goed.

Zieltjes winnen heeft bij Timmermans nooit voorop gestaan. Het ging om de hele mens, gesteund door de kracht van de Heilige Geest waarnaar zijn congregatie is genoemd. Een congregatie die hij als algemeen overste vanuit Rome jarenlang leidinggaf. Hij leerde daar Joseph Ratzinger kennen, een beminnelijk man met een theologische rechtlijnigheid die hem niet aansprak. 'In Afrika leer je dogma's relativeren.

Met ons westerse model van huwelijk als enig mogelijke kom je daar niet ver. We lagen, eerlijk gezegd, niet wakker van wat het Vaticaan zei.'

De ruimdenkendheid van Timmermans illustreert een ontwikkeling van attitude van missionarissen. Begin jaren zestig beleefde de Nederlandse missie haar hoogtepunt. Eén op de negen missionarissen in de wereld kwam in die tijd uit ons land, dat nota bene een protestantse natie heette te zijn. Een keuze voor een evangeliserend leven in de tropen was vrij normaal voor een katholieke jongeling. Zeker in dorpen beneden de Moerdijk was de missionaris een vertrouwde verschijning en fungeerde hij als rolmodel voor vele families. Rome verwachtte van alle katholieken dat zij de missie krachtig steunden. Vanzelfsprekend bij collectes, maar liever nog door een van hun zonen of dochters aan te zetten om primitieve volkeren overzee met het koninkrijk Gods te laten kennismaken.

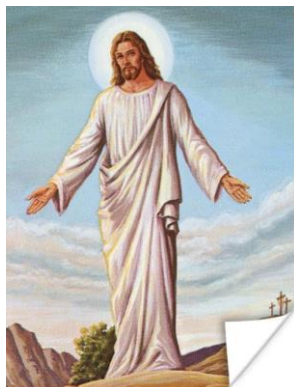

Het was vooral paus Leo XIII geweest die tijdens zijn pontificaat (1878-1901) de bekering van heidenen krachtig had gestimuleerd. Omdat mensen die niet het sacrament van de doop hadden ontvangen, slechts hel en verdoemenis wachtten, kreeg het dopen de hoogste prioriteit. Een gedoopte ziel was een geredde ziel. Voor de opvatting van de inlanders toonde de missionarissen, althans aanvankelijk, weinig respect. Zij demonstreerden een tamelijk paternalistische, neerbuigende houding tegenover hun gekleurde, onchristelijke medemens. Het kolonialisme zagen ze primair als een nuttig instrument om het evangelie te verspreiden.

Maar de bekeringsdrang onder missionarissen is sterk afgenomen. De dekolonisering en de daarmee gepaard gaande kritiek op het westerse superioriteit denken hebben hun invloed doen gelden binnen de katholieke kerk. Missieorganisaties worden tegenwoordig dan ook niet moe om uit te leggen dat missie geen eenrichtingsverkeer van Noord naar Zuid mag zijn.

Missionarissen, zo wordt keer op keer benadrukt, hebben de wijsheid zeker niet in pacht en dienen oog en oor te hebben voor de wijsheid van andere culturen. Niet meer het winnen van zieltjes en het uitdragen van de blijde boodschap staan centraal, maar de strijd tegen onrechtvaardige economische structuren die armoede in stand houden. De marxistische georiënteerde bevrijdingstheologen, die sinds het einde van de jaren zestig het kapitalisme onder vuur nemen, hebben school gemaakt. In de beleidsdocumenten van de vaderlandse missieorganisaties klinkt in elk geval meer de stem van de SP dan die van de VVD door. Om hun hervormingsgezindheid te onderstrepen hebben zij zich bij voorbeeld geschaard achter pleidooien voor een kwijtschelding van de schulden van de armste landen. Hoewel dit een beloning zou betekenen voor decennialang wanbeleid van falende regeringen.

In Nederland kunnen de teruggekeerde missionarissen nog een waardevolle rol spelen in de multiculturele samenleving, meent Frans Wijsen. De Nijmeegse hoogleraar in de missiewetenschap betoogde in zijn oratie dat missionarissen door hun contacten met vreemde volkeren belangrijke inzichten hebben opgedaan over de mogelijkheden en problemen van interculturele communicatie. Ook al is het de vraag of je bejaarde priesters nog moet lastigvallen met de vraag hoe de Nederlandse maatschappij problematische allochtone jongeren in het gareel houdt en reactionaire imans tegemoet moet treden.

Wellicht kunnen de missionarissen zich maar het beste ongestoord voorbereiden op hun vereniging met God en intussen in weemoed mijmeren over een rijk leven dat was gebaseerd op een praktisch onschokbaar geloof in Jezus Christus.

=====

Overleden

3 juli: In Helmond overleed in de leeftijd van 87 jaar mevrouw Riet van Vijfeyken- Pepers, zus van zuster Antonia-Pepers.

=====

Spinet digitaal ontvangen?

Stuur een mail naar: PB-secretariaat@missie-geest.nl